

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Rytterskolen

Medlemsblad for Karlebo Lokalhistoriske Forening
2. årgang - Nr. 1 Juni 2008

Indhold

Nyt fra formanden	s. 1
Store Vaskedag i Avderød	s. 3
Udstilling om kommunens historie	s. 4
Bestyrelse og organisation	s. 5
Udnævnelse af æresmedlemmer	s. 7
Lokalhistorie: Wrangel Aae	s. 10

Nyt fra formanden

På Lokalhistorisk Museum i Avderød fortsætter vi med at udbygge udstillingen i den

gamle skolestue. Bl.a. har vi nu fået udstillet endnu flere af de genstande, som museet i sin tid modtog fra Karlebo Skole. Herunder gamle land-

kort, anskuelsestavler, mere end 100 år gamle skolebøger samt udstyr fra det gamle skolekøkken. Endvidere har vi gennem nye donationer fået udstillingen suppleret med skolehåndarbejde, hvoraf noget ligeledes er mere end 100 år gammelt. Efterhånden mangler vi kun et gammelt kateder. Skulle nogle blandt medlemmerne støde på sådant et møbel, er vi meget interesserede i at modtage eller købe det?

Den 16. maj åbnede vi officielt museets skoletjeneste. Vores ankermand i projektet, pensioneret overlærer Uffe Juul Nielsen, mødte trofast frem. Iført sort degnedragt tog han både lærerkolleger og politikere i "skole" på bedste "gammeldags maner". Fredensborg Kommunes skoler får nu tilsendt brochuremateriale, der fortæller om, hvordan vores skoletjeneste kan give deres elever en god og interessant oplevelse og samtidig øge deres historiske viden.

Den 1. juni var det Historiens Dag. Fra museets side tilbød

vi længere åbningstid, men også muligheden for at deltage i en lille historisk konkurrence for børn med historiske præmier. Bagefter kunne børn og voksne more sig i museets have med at gå på stylter, kaste med hestesko, lege sækkevæddeløb og andre gamle historiske lege. Det blev en festlig dag med 30 besøgende.

Ud over vores traditionsrige foredragsrækker har vi også besluttet at indføre byvandring. Der bliver to byvandring i år, begge i august. Tirsdag den 12. august kl. 19-21 vil pastor Kirsten Johansen fortælle om både kirken og kirkegården i Karlebo. Torsdag den 28. august bliver der byvandring i Brønsholmdalområdet, hvor lederen af lokalhistorisk arkiv, Merete Carstens, vil fortælle om områdets spændende og brogede historie.

God sommer!

Med venlig hilsen
Niels Storgaard Simonsen

Store vaskedag i Avderød

**Besøg Lokalhistorisk Museum
søndag den 15. juni, kl. 10-16.**

Søndag den 15. juni kl. 10-16 slår **Lokalhistorisk Museum** i Avderød, Avderødvej 19, dørene op for en række spændende og eventyrlige oplevelser. Der er gratis adgang, og man kan bl.a. opleve, hvordan man vaskede i gamle dage med masser af knofedt og muskelkraft. Længe før den elektriske og digitaliserede verden, vi kender i dag.

Dagen forløber under overskriften "Det levende museum". Her kan man som sagt opleve, hvordan en storvask fandt sted i de "rigtige" gamle dage. Vi har i vores samling en hånddreven vaskemaskine af træ, en hånddreven tøjrolle, gamle støbejerns strygejern, vaskebræt-

ter, gruekedel, zinkbaljer og meget mere. Til børnene har vi noget helt specielt. Vi inviterer dem til at tage deres dukketøj med. Så får de lov til selv at vaske tøjet i en lille vaskebalje, og derpå hænge det til tørre på deres egen lille tørresnor.

På den "historiske tørresnor" kan gæsterne finde mere end 100 år gammelt tøj. Kunsten består så i at gætte, hvad der er krinoline, chemise, særk, mamelukker, korsetter og andre "sjove" ting. Når man har gættet, er der historiske præmier til både voksne og børn. Det er teaterforeningen Madam Mangor, der meget velvilligt har udlånt en stor del af dette historiske tøj til os.

I museets have kan man endvidere opleve, hvordan "Væve-pigerne" laver filt som i gamle dage. Ligesom man kan købe nogle af deres ting. Vivi slår også her sin bod op med kræmmermarked, så der kan gøres en rigtig god handel. Børn og voksne kan prøve at lege gamle historiske lege, f.eks. at gå på stylter, kaste med hestesko eller løbe sækkevæddeløb.

Inde i museet kan man i den gamle skolestue prøve at gå i vore bedste- og oldeforældres "sorte" skole. Skrive

"skønskrift" med pen og blæk eller med griffel på skifertavle. Om eftermiddagen "herser" den gamle overlærer Uffe Juul Nielsen med eleverne. Har man prøvet alt det, trænger man sikkert til at slappe af med en forfriskning i cafételtet. Her underholder trio'en "De Vi-seglade". Lena Wandall-Holm er solist, hun synger bl.a. også historiske viser.

Vi håber, at rigtig mange af vore medlemmer vil møde op. Og tag venner, familie eller naboer med.

**Udstilling om kommunens historie
I 2009 slår Lokalthistorisk Museum dørene op for
en udstilling om Karlebo Kommunes historie.**

Udstillingen vil tage udgangspunkt i den politiske og administrative beslutningsproces og dets aktører. Hovedområderne vil være alders- og fattigområdet (det sociale område), skoleområ-

det og trafikområdet (vedligeholdelsen af vejene). Den foreløbige overskrift for udstillingen er "Fra Bystævne til Sammenlægningskommune". Det betyder, at udstillingens historiske periode i alt væsentligt begynder med etableringen

af det lokale selvstyre i 1841. Den slutter så med sammenlægningen af Karlebo Kommune med Fredensborg-Humblebæk Kommune den 1. januar 2007.

Udstillingen vil blive eksemplificeret ved hjælp af de relevante genstande, vi allerede er i besiddelse af. Disse suppleres med fotos, dokumenter og forklarende tekster. *Men vi skal hermed opfordre medlemmerne til*

at kigge i deres gemmer efter genstande og dokumenter, der relaterer sig til

Hvis du har noget at fortælle eller har genstande eller dokumenter, du mener kunne være relevante, så ring til Niels Storgaard Simonsen på tlf. 49 14 41 63 eller send en mail til

nss@fredensborg.dk

Bestyrelse og organisation

I forbindelse med generalforsamlingen den 27. marts skete der en udskiftning af en del af bestyrelsen. Valgene af de nye bestyrelsesmedlemmer fremgår af det tilsendte referat fra generalforsamlingen. Efter valget og konstitueringen ser bestyrelsen således ud:

Formand: Niels Storgaard Simonsen

Næstformand: Anna-Sophie Dalgaard

Kasserer: Søren Friisberg

Sekretær: Jens Andersen

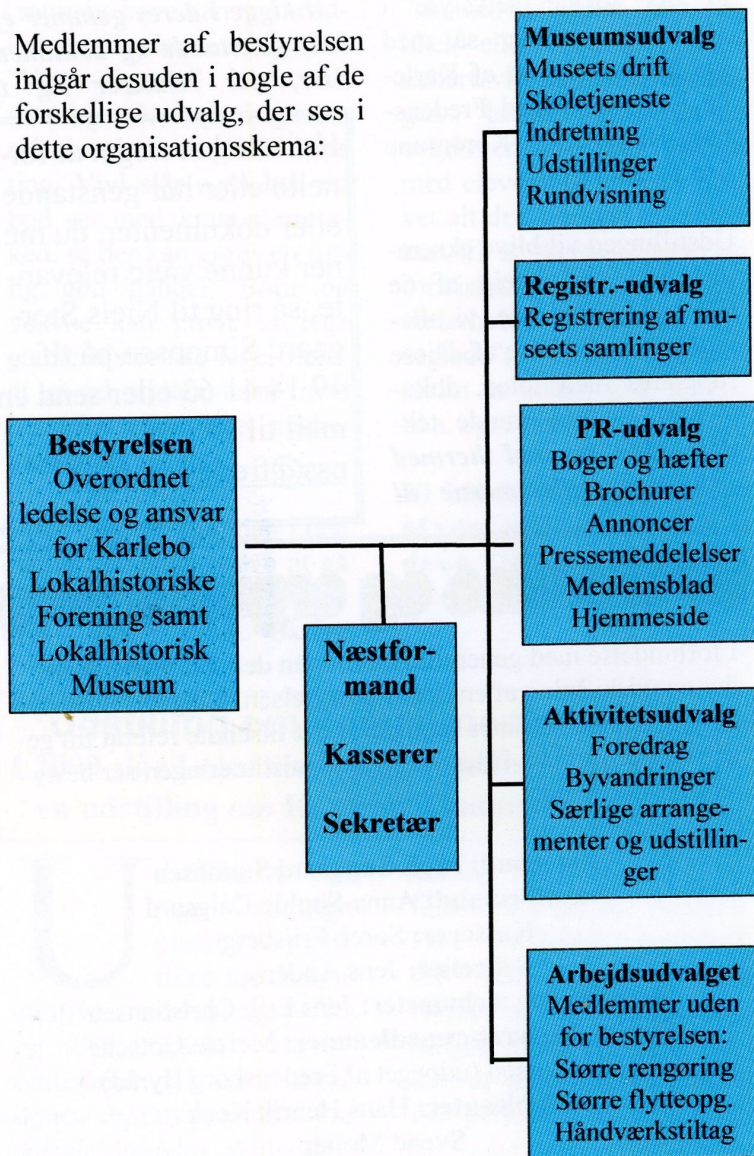
Redaktør og webmaster: Jens Erik Christiansen

Øvrige bestyrelsesmedlemmer: Merete Gøtsche
Birgitte Larsen (udpeget af Fredensborg Byråd)

Suppleanter: Hans Henrik Kock

Svend Møller

Medlemmer af bestyrelsen indgår desuden i nogle af de forskellige udvalg, der ses i dette organisationsskema:

Udnævnelse af æresmedlemmer

Udnævnelse af æresmedlemmer

Den 22. april udnævnte bestyrelsen to nye æresmedlemmer, Jørgen G. Berthelsen og Mogens de Neergaard. Nedenfor følger formanden Niels Storgaard Simonsens tale ved udnævnelsen

Kære Mogens og Jørgen

På en måde synes jeg, det er symbolsk, at solen skinner så dejligt i dag. Det passer ualmindelig godt sammen med, at vi fejrer en glædelig begivenhed. For det er det bestemt, når vi i dag kan udnævne to nye æresmedlemmer i Karlebo Lokalhistoriske Forening, Jørgen G. Berthelsen og Mogens de Neergaard.

For dit vedkommende Jørgen er det jo næsten en menneskealder, du har været aktiv i foreningen. Du startede i bestyrelsen for 25 år siden. Næsten i overens-

stemmelse med dit beskedne væsen, har du hele tiden været suppleant. Dog har du alligevel taget livlig del i bestyrelsesarbejdet, eftersom suppleanterne deltager i vore bestyrelsesmøder.

Men beskeden er du sandelig ikke, når det drejer sig om at sætte dig mål og skabe resultater. Ringovnen og museet kan hver især takke dig for, at du har opbygget henholdsvis teglværkssamlingen og flisesamlingen. Den sidste samling har vi som bekendt valgt at gøre til den ene af museets permanente samlinger. Fordi den er både fornem og unik.

Det, der kendetegner dig er, at du ikke gør noget halvt. Selv om du er amatør på det historiske og arkæologiske område, er resultaterne bestemt ikke amatøragtige, tværtimod. Du sætter dig grundigt ind i tingene, og du

har været en af drivkræfterne i forbindelse med udgivelsen af en række publikationer, som vi i foreningen kan være rigtig stolte af.

Selv om du sagde nej til at fortsætte i foreningens bestyrelse ved den sidste generalforsamling, er vi utrolig glade for, at du samtidig sagde ja til at fortsætte i vort museumsudvalg. Her har du et særligt ansvar for vores enestående flisesamling, som er et af dine kære museumsbørn.

Den anden ildsjæl, vi i dag udnævner til æresmedlem er dig Mogens. Du har ikke været med så længe som Jørgen, men til gengæld har du sandelig haft ”drøn” på. Du kom ind i foreningen for tretten år siden, i 1995, hvor du straks blev næstformand. Fire år senere blev du formand, indtil du otte senere i 2007 syntes, at nu kunne det være nok. Men du fortsætter ligesom Jørgen også indtil videre i vort museumsudvalg.

Også du har så sandelig også vist, at du både kan sætte dig mål og skabe resultater. Både ved at efterlade dig en stor og velfungerende lokalhistorisk forening med, men ikke mindst ved skabelsen af det, der nu er Fredensborg Kommunes kulturhistorisk museum. En lille museums-mæssig perle her i området.

Ligesom Jørgen er du også amatør på dette område, men de resultater, du her har skabt, er så afgjort heller ikke amatøragtige. Mange, der besøger vort lille museum, tror faktisk, at det drives af professionelle museumsfolk, når de ser de flotte og spændende udstillinger.

Du har været hoveddrivkraften i en række af spændende udstillinger siden år 2000. Særligt spændende er museets skolestue, som vi nu har besluttet, skal være den ene af vore to permanente udstillinger. Samtidig

bliver den "flagskibet" for den skoletjeneste, vi fremover kan tilbyde kommunens skoler.

En rigtig god måde at give vore børn indsigt i en tid, der var før dem. Skrivekløe" har du også lidt af og dermed på kvalificeret vis bidraget til rækken af de publikationer, som foreningen har udgivet. Da du overlod mig formandsposten sidste år, var det derfor en fornem arv, jeg med en vis ærefrygt, men også med stor beundring, overtog.

Imidlertid er du som Jørgen heller ikke nogen storskryder. Faktisk skrev du til mig for nylig, at uden de øvrige ildsjæle i foreningen, var det slet ikke lykkedes at få etableret dette fornemme lille museum. Det er naturligvis fuldkommen sandt. Ikke desto mindre hører I to ildsjæle til den særligt værdifulde variant af ildsjæle, der forstår at kanalisere jeres "ild" ind i projekter, der bliver til virkelighed. Til stor glæde og stor gavn for alle os andre.

Rigtig hjertelig tillykke med udnævnelsen.

Foreningens seneste udgivelser:

Stemplede mursten og gulvtegl. Teglstensstemplingens kulturhistorie fra oldtiden til i dag. Med mange illustrationer. Af Jørgen G. Berthelsen og Verner Bjerger. Kr. 175, -

Nivå i 1930'erne. En lille beretning om det gamle Nivå. Af Per Wessel-Tolvig. Kr. 15, -

Forsamlingshuset og landsbyen. Om huset før det blev til Karlebo Kro. Af Elly Vogel Kr. 10, -

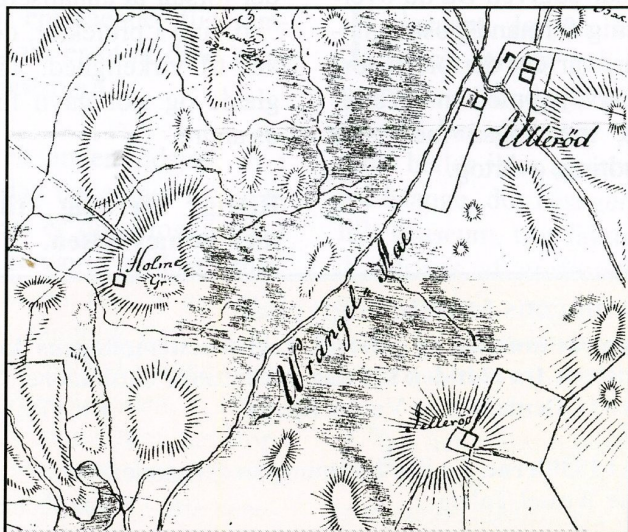
De fattige. Bistandshjælp i 1700- og 1800-tallet. Med skæbner fra Brønsholmsdal. Af Mogens de Neergaard. Kr. 15, -

Wrangel Aae

Af Jens E. Christiansen, Nivå

På Karlebo lokalhistoriske Arkiv findes en hel del kopier af gamle og nyere kort over Karlebo Sogn. Mange stednavne på kortene kan straks genkendes, mens nogle i tidens løb har ændret sig

lidt, f.eks. har Ullerød engang heddet 'Ulverød' og Vejenbrød 'Veinbrud'. Andre navne er imidlertid i dag helt ukendte. På et 'militærkort' fra 1801 finder vi således navnet 'Wrangel Aae', der i vore dage er bedre kendt som Usserød Å!

Udsnit af kortet fra 1801. Mod nordøst ses landsbyen Ullerød, mod sydøst Jellerødgård og mod vest Holmegård.

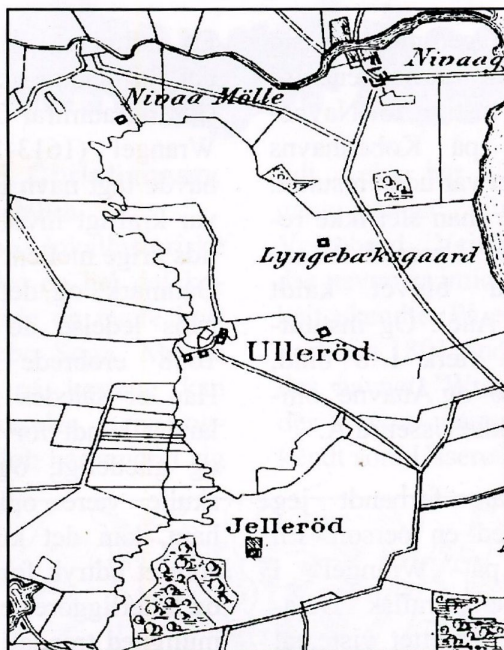
Men hvad gemmer der sig bag navnet? En henvendelse i 2004 til Institut for Navneforskning på Københavns Universitet var uden resultat. Her havde man slet ikke registreret at Usserød Å engang var blevet kaldt 'Wrangel Aae'. Og instituttets store værk i 8 bind, 'Danske sø- og Ånavne' omtaler slet ikke Usserød Å.

Umiddelbart forbandt jeg navnet med en person. En søgning på 'Wrangel' i Dansk Demografisk Database på Internettet viste, at der ved folketællingerne i 1787 og 1801 ikke var nogen, der hed sådan i Frederiksborg amt. I København var der dog i 1787 én person med navnet, en 24-årig ugift skræddersvend. I 1801 var han blevet gift og avanceret til skræddermester. Men det er næppe tænkeligt, at man skulle have opkaldt en å efter ham.

En mulighed kunne være, at det var den svenske feltmarskal og admiral Carl Gustav Wrangel (1613-1676), der havde lagt navn til åen. Han var kraftigt involveret i den tids krige mellem Sverige og Danmark, og det var under hans ledelse de svenske i 1658 erobrede Kronborg. Han er således ikke her i landet kendt for noget godt og glædeligt, og hvis åen skulle være opkaldt efter ham, kan det kun opfattes som et udtryk for 'hån, spot og latterliggørelse'. Men den mulighed troede jeg nu ikke på.

Jeg havde efterhånden opgivet at finde en forklaring, men for kort tid siden fik jeg en 'genial' idé: Et opslag i Ordbog over det Danske Sprog løste problemet. 'Wrangel' betyder kroget, krum. Wrangel Aae er altså den krogede eller krumme å. Så simpelt var det.

På dette udsnit af et kort fra 1822 ses det, hvor kroget åen har været især ud for Jellerødgård og mellem Ullerød og Nivaa Mølle.

Redaktør:
Niels Storgaard Simonsen

Stof til bladet sendes til
redaktøren:
nss@fredensborg.dk eller

Fasanvænget 531,
2980 Kokkedal.
Tlf. 49 14 41 63

Bladet udkommer 4 gange
årligt. Det udsendes så vidt
muligt elektronisk. Vi an-
moder læserne om at holde
os à jour med deres mail-
adresser. Ændringer sendes
til
jens.e@andersen.mail.dk

